

HORSENS- HAMMER ÅRBOG 2003

I en årrække (1990-94) fremstillede Lions Club Sulsted-Hammer et årsmærke med lokale motiver. Her bringes det 2. årsmærke fra 1991 lavet af Henning Christensen. Det første årsmærke er i H.H. Årbogen 2002.

PBA

1991

ÅRSMÆRKE

FOR

HAMMER-BAKKER OMRÅDET

LIONS CLUB
SULSTED-HAMMER

ÅRSMÆRKE 1991

Lions Club Sulsted-Hammer

Med udgivelse af årsmappen med motiver fra området omkring Hammer Bakker har Lions Club Sulsted-Hammer i 1990 indført en årlig tradition.

Pris pr. ark: kr. 20,00.

Formål

Overskuddet ved salget af årsmærkerne vil blive anvendt til almennyttige og humanitære formål, såvel lokalt som andre steder, hvor hjælp er nødvendig.

Lodtrækning

Der vil blandt julemærkets numre blive foretaget lodtrækning, den 16. januar 1992 og vindernumrene offentliggøres i Folkebladet og Aalborg Stiftstidende onsdag den 23. januar 1992.

GEVINSTER:

Der udtrækkes 5 numre hver med en hel flaske Gl. Dansk som gevinst. Gevinsterne udleveres fra Købmandsgården i Vestbjerg fra den 24. januar 1992 til den 23. februar 1992.

Årets kunstner

Arkitekt

Henning Christensen

Med bobæl i Vodskov i 30 år, har det været let at finde inspiration til årets motiver i de nærliggende Hammer-Bakker.

Henning Christensen har altid haft maler- og billedkunst som hobby.

Selvom billedkunsten er på hobbybasis – er det blevet til deltagelse i flere udstillinger:

- Himmerlands Kunstforening, Aalestrup.
- Skulpturgården, Vodskov.
- Galleri, Skive.
- Galleri 139, Vodskov.

ÅRETS MOTIVER: 2

Den gamle Kongevej

På grund af store mosestrækninger, enge og sumpede lavsletter i Syd- og Østvendssyssel gik kongevejen fra Viborg til Vendssyssel over Vesthimmerland, Aggersund og Hanherred. Derved kom Syd- og Østvendssyssel i nogen grad til at ligge uden for lov og ret.

Senere (ca 1300) kom nye veje til. Bl.a. Den gamle Kongevej gennem Hammer Bakker. Den bestod kun af nogle dybe hjulspor og var store dele af året ret ufremkommelig på lange strækninger. Man regnede således med to dagsrejser fra Aalborg til Hjørring, hvor der holdtes landsdelsting. Syd for bakkerne var der indrettet »Bedested« ved Langbrokro, tilsvarende nord for bakkerne ved kroen »Bilidt«. Her kunne folk hvile og spise evt. overnatte, mens hestene fik foder og, hvis det var nødvendigt, kunne hestene udskiftes til den videre rejse.

Når hjulsporene blev for ufremkommelige, kørte man ud til siden. Derfor ses flere steder mange parallelgående hjulspor over et bredt stykke. Enkelte steder var passagen dog så smal, så man måtte blive i de oprindelige spor, der på den måde blev særlig vanskelige at passere f.eks. ved langdysserne nord for Kikkenborg, Ørndal m.fl. Her holdt også røverne til, da kortegerne på disse steder var nemmere at overfalde med held. Kongevejene var datidens hovedveje, hvorfor der langs disse var kroer og kongsgårde med særlige rettigheder, men også med særlige forpligtelser over for de rejsende.

Børge Adamsen.

Sulsted kirke

Man mener, den anseelige kirke langt tilbage i tiden var en herregårdskirke i forbindelse med den nedlagte landsby Vagntorp – navnet går igen i Vang Hovedgaard.

Kirken er romansk, bygget i smukt udhuggede granitkvadre på skråkantsokkel – apsisen dog med dobbelt profilsokkel. Hele kirken rundt er der en profileret gesims.

I slutningen af Middelalderen blev kirken overhælveth, og der rejstes et tårn af gule munkesten ved vestgavlen, hvor to klokker er ophængt.

Kalkmalerierne er bekostet af Just Høg til Vang 1548 og malet af Hans Maler fra Randers. Malerierne »forbedredes« af sønnen Stygge Høg i 1599, d.v.s. personer fik »moderne« tøj på.

Udsmykningen er efterreformatorisk og har aldrig været overkalket.

På skriftebåndet findes flere jyske ord: kjøsser, igjemmel m.fl.. Desuden findes landets ældste »træskobillede« i kirken.

Sulsted kirke er ikke alene en af landsdelens smukkeste kirker, men også historisk meget interessant.

Børge Adamsen.

BYERNE OMKRING BAKKERNE

ÅRSMÆRKE 1991

Udgivet af: Lions Club, Sulsted-Hammer

Formål: Almennyttig velgørenhed.

Kunstner: Henning Christensen, Vodskov.

Motiver: Den gamle Kongevej
i Hammer Bakker
Sulsted kirke

Tryk: Bræmer Tryk A/S

Trykt i 1500 nr. eksemplarer

Ingen genoptryk.

1407

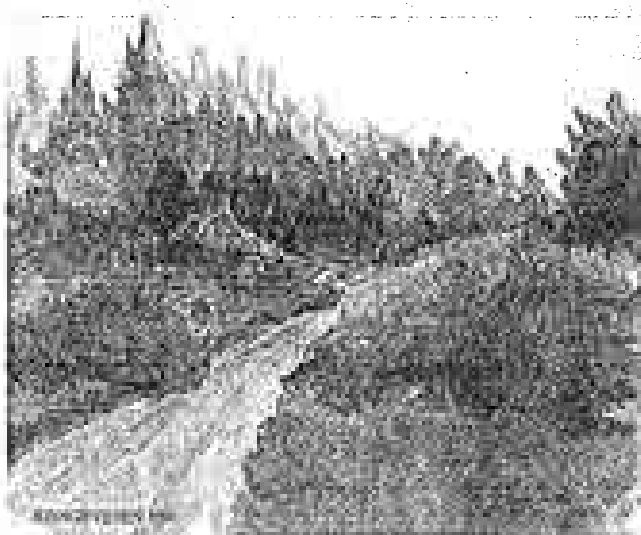
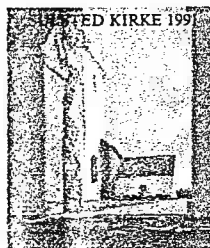
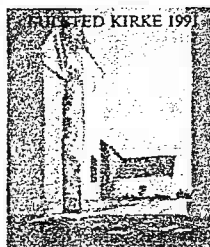
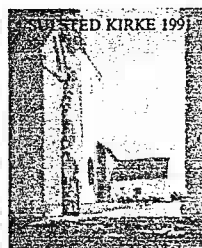
VESTBJERG • SULSTED

TYLSTRUP • AJSTRUP

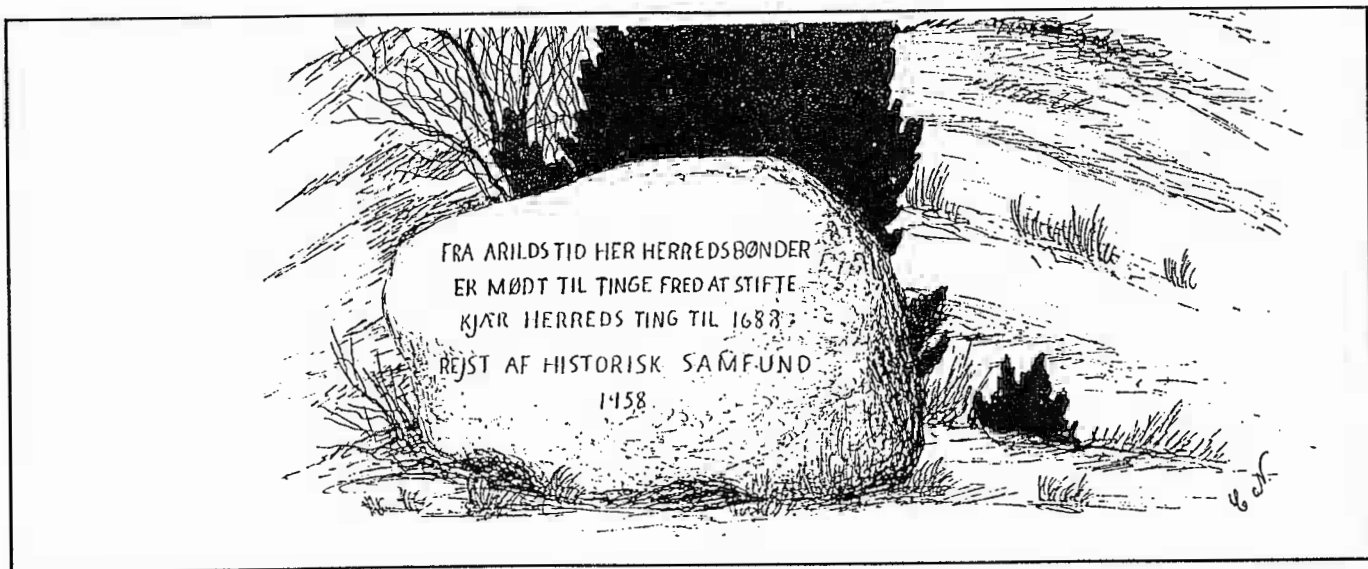
GRINDSTED • VODSKOV

UGGER-HALNE

Langbrokro

En nødvendig foranstaltning på en lang og besværlig strækning som "Kongelig Majestæts Alfarvej" gennem Hammer Bakker var en kro og selvfølgelig endnu bedre to, en på hver side af bakkerne. Her kunne vejfarende fra begge retninger samt deres forspand søge hvile og vederkvælgelse. Tilblivelsen af Langbrokro, som en kongelig privilegeret kro, daterer sig tilsyneladende ikke længere tilbage end til 1743, da den daværende ejer af Gl.Vrå, grev Holck, 3. juli fik kgl. brev til "indtil videre udi Hammer sogn at lade holde et kro- eller værtshus". Den første kroholder var Christen Kulo. Han efterfulgtes af Christian Jensen, og i hans tid, nemlig d. 24. april 1765 brændte Langbrokro ved "en ulykkelig ildsvåde". Kroen blev fuldstændig lagt i aske. Den blev genopbygget, men nedlagt i forrige århundrede, da hovedfærdselen kom til at gå andre veje.

Tingstedet

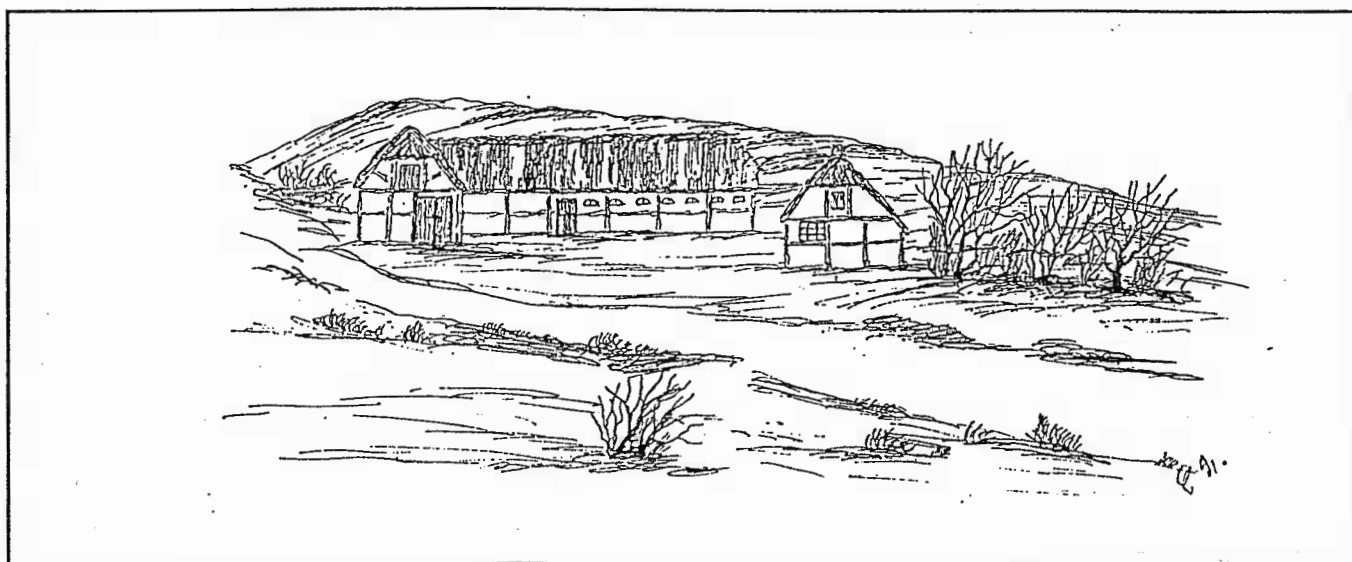
På en højtliggende mark øst for Kikkenborghøj, på det ældste matrikelkort kaldet "Tingmarken", lå i det 17. århundrede indtil 1687 Kjær Herredssting. Ude på den åbne mark i al slags vejr havde Kjær Herreds beboere gennem århundreder plejet deres ret året rundt på "snapstirsdag". Tingstedet har bestået af en firkantet plads afgrænset af store sten. Oven på disse var lagt 4 såkaldte "tingstokke", der var løse fjæl. Her sad herredsfogden, skriveren og de andre tingmænd (stokkemænd). Dommeren havde foran sig et bord (tingskiven), og foran dette, inde mellem de 4 stokke, stod "tyvstenen", hvor tyven skulle sidde. I 1688 blev Kjær og Hvetbo herreder forenede til een retskreds med tingsted på Biersted hede, og siden den tid blev der ikke holdt ting i Hammer Bakker.

Pankløften

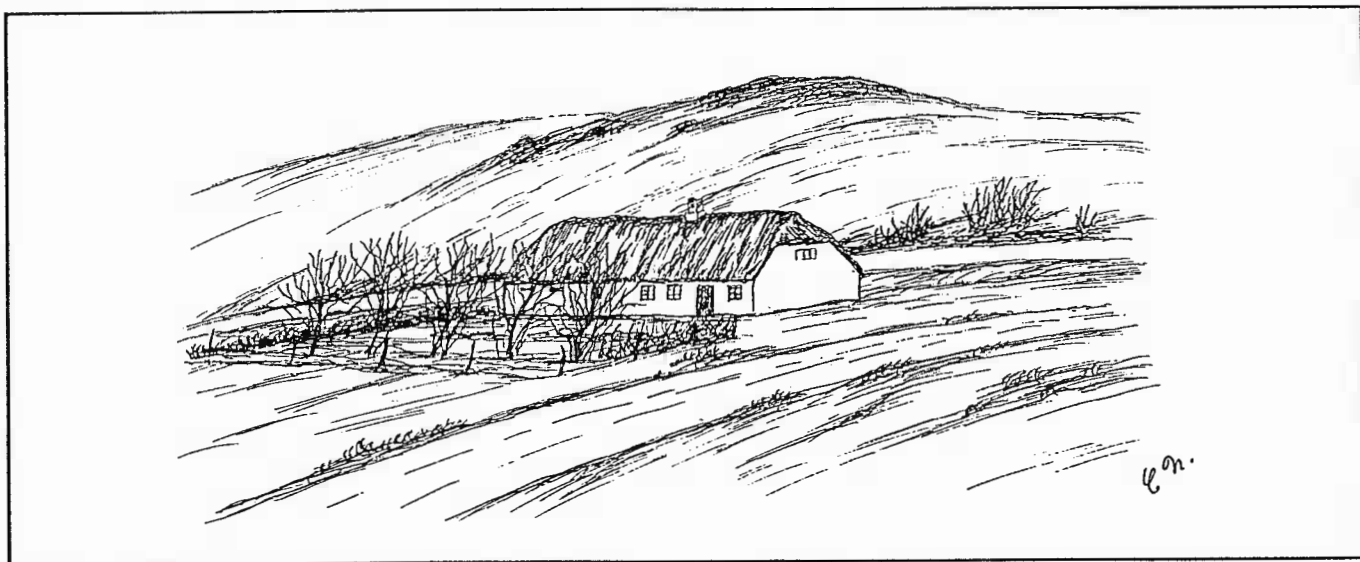
I Pankløften sidder den bukkebenede gamle Gud og spiller på sin fløjte. Han har en fanfare til alle årets tider, til sorg og glæde, til dag og nat. Mørke og lys gemmer han i sin fløjte, klagetoner ejer han, skærende dissonanser som fra vilde dyr i brunst. Pankløften ejer al naturens mystik, denne stilhed, dette øde, blomster uden duft, bregner, der som grønne øgler kravler over de vindhærgede skrænter. Storladen, gådefuld og forfalden ligger Pankløften.

Den har en længde på ca. 300 m, og er landskabeligt set ejendommelig med sin bevoksning af gammel løvskov både af eg og bøg, ved siden af at der i nyere tid langs kløften i syd er anlagt en bekvem skovvej med udhugster ind i en beplantning af graner. Århundreders vedvarende erosion af vand og vind, nedbør og frost førte til dannelsen af den nye kongevej over Østerbækken.

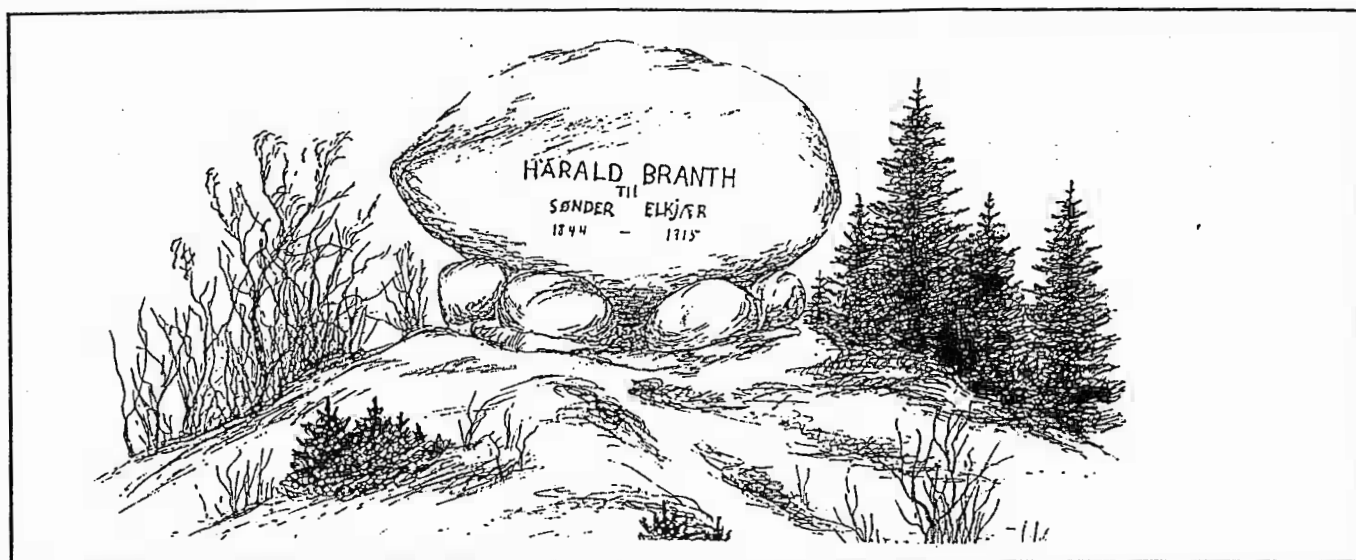
St. Østbjerg

Nede på bunden af en malerisk dal mellem høje bakker ligger gården St. Østbjerg, der i tidligere tid kaldtes Sønder Østbjerg. Umiddelbart nord herfor i samme dal lå den nu nedlagte gård Nr. Østbjerg. Østbjerggården hører til de tidligst omtalte gårde i Hammer Bakker, og havde i ældre tid betydelige jordbesiddelser både nord i bakkerne som sydpå i køret. Fra disse gårde kender vi en række beboere, fæstere og selvejere fra 1600 til nutiden. Under kejserkrigen var det nær gået galt for St. Østbjerg, idet løjtnanten, som havde sognet under sig, ville lade gården nedrive og lade træet blive ført til Sundby Skanse. Heldigvis blev den reddet. I perioden efter 1802 fandt en masse udstykninger sted, ved hvilke der blev bortsolgt de fjernestliggende jorder, navnlig de sydlige. I 1880 boede Carl Chr. Sørensen på St. Østbjerg.

Pælshuset

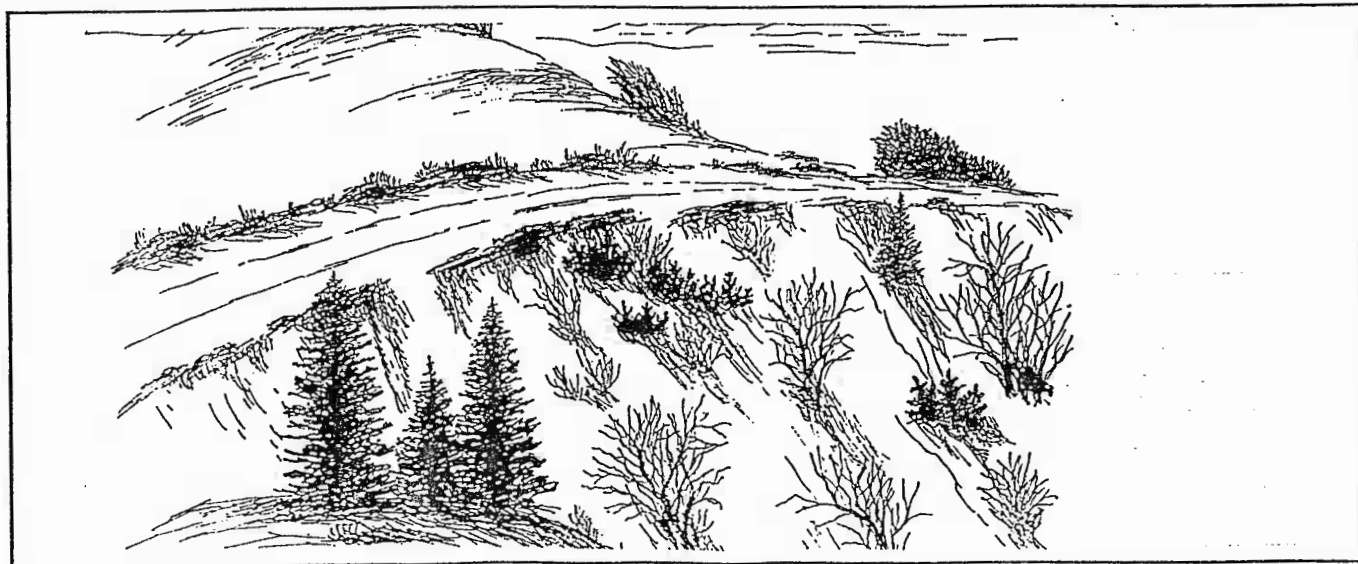
Pælshuset har sit navn efter en "milepæl" på kongevejen, vistnok førhen et slags bedested. Pælshuset hører den gamle kongevej til, og stedets beboer har alle dage lydt navnet "pælsmaj" – pælsmanden, hvad han så siden var døbt. Her dyrkede man megen malurt for at krydre det slatne øl, hvis rusen var gået af det. Den ene pælsmænd har gennem tiderne afløst den anden, og stedet er, med henblik på dets samhørighed med vejen, uden tvivl gammelt. Tørstige sjæle kunne – i en tid, hvor drikfældighed som problem var både hyppigere og sværere end nu, og hvor udskænkningerne langs landevejene var en såre dagligsdags ting – få sig en pægl i Pælshuset, hos manden i ødemarken mellem oaserne Langbro og Bilidt. Som smugkro eksisterede den, indtil færdslen på kongevejen var sunket ned til et mindstemål omkring 1885.

Kishøj

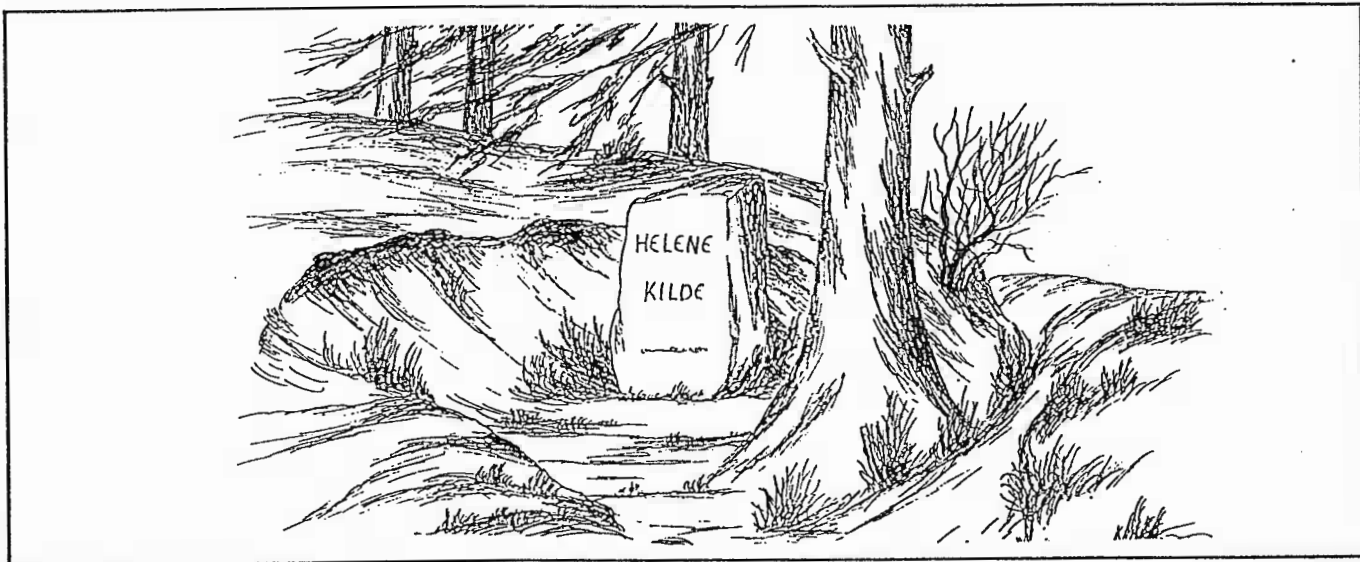
Lidt nord for Ørndal er der på en høj midt i bøgeskoven anbragt et ejendommeligt og smukt mindesmærke, en kæmpe stor natursten på fem underliggere. Mindestenen blev rejst af gamle elever, der satte sig for at rejse et minde over godsejer Harald Branth til Sønder Elkjær, der døde d. 20/6 1915. Der blev indsamlet penge, og det blev besluttet at rejse en bautasten på "Kishøj" i "Branths plantage". Stedet blev valgt, fordi Branth holdt af at sidde der og nyde beplantningen og dens vækst og den vidunderlige udsigt bl.a. til Sdr. Elkjær. En ni ton natursten blev fundet i en grusgrav i Hasseris og transporteret på en blokvogn – ikke uden problemer på betonbroen. Transporten blev begyndt først i maj, men først 30/6 1917 lå stenen på "Kishøj".

Transporten kostede 6000 kr. Den 17/8 1917 overværede ca. 200 mennesker afsløringen.

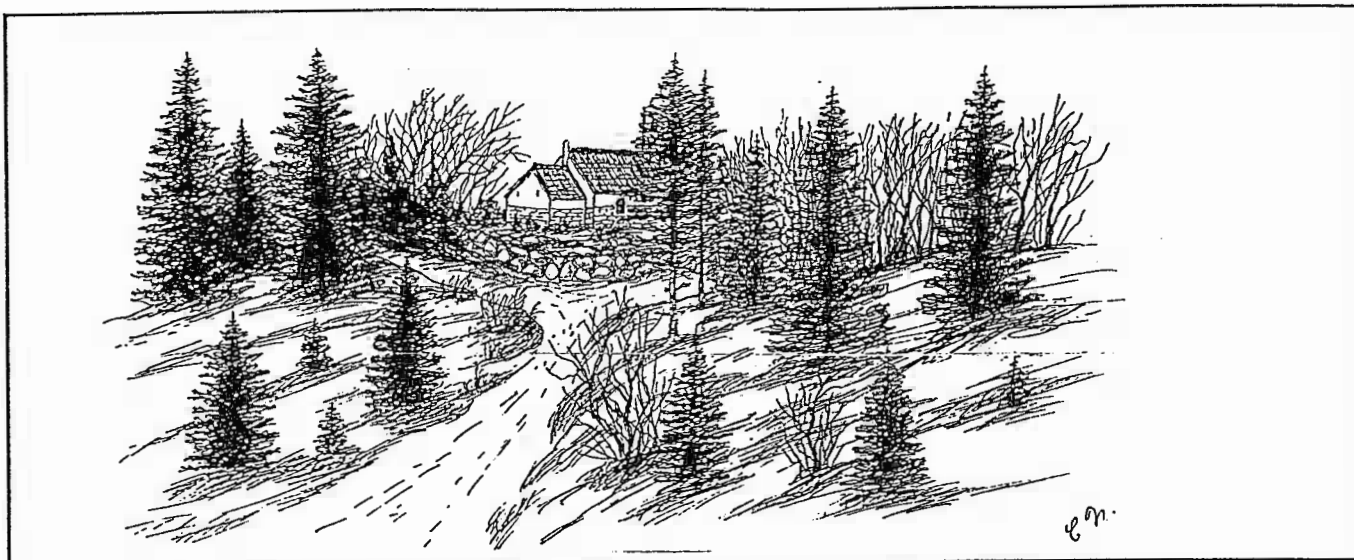
Røverdalen

Røverne holdt til her oppe nord for Ørndal i en kule kaldet Røverdalen. Ørndal var alfarvejens vanskeligste og farligste passage. Alene navnet ejer en vild og foruroligende klang, vanskelig, såvel i fysisk henseende med bratte styrt, som i almindelighed med dyb skov omkring hjulsporene og ved nattetide med begsort mørke til alle sider, ensomt beliggende, fjernt fra menneskelige boliger – sendende et gys af kulde og fjendskab over den ensomme vandrers, farlige med sine hyppige overfald, uelsket og vanskelig, netop med sin huseren af lovløse elementer, røvere og stimænd, der fra snu tilrettelagt baghold i de ukendte dale havde stort virkefelt og langs alfarvejen let adgang til at tage liv og bytte, om ikke de vejfarende, som et broderskab, kloge af skade, slog sig sammen i konvojer og under bønner til forsynet bød fare og uhygge trods.

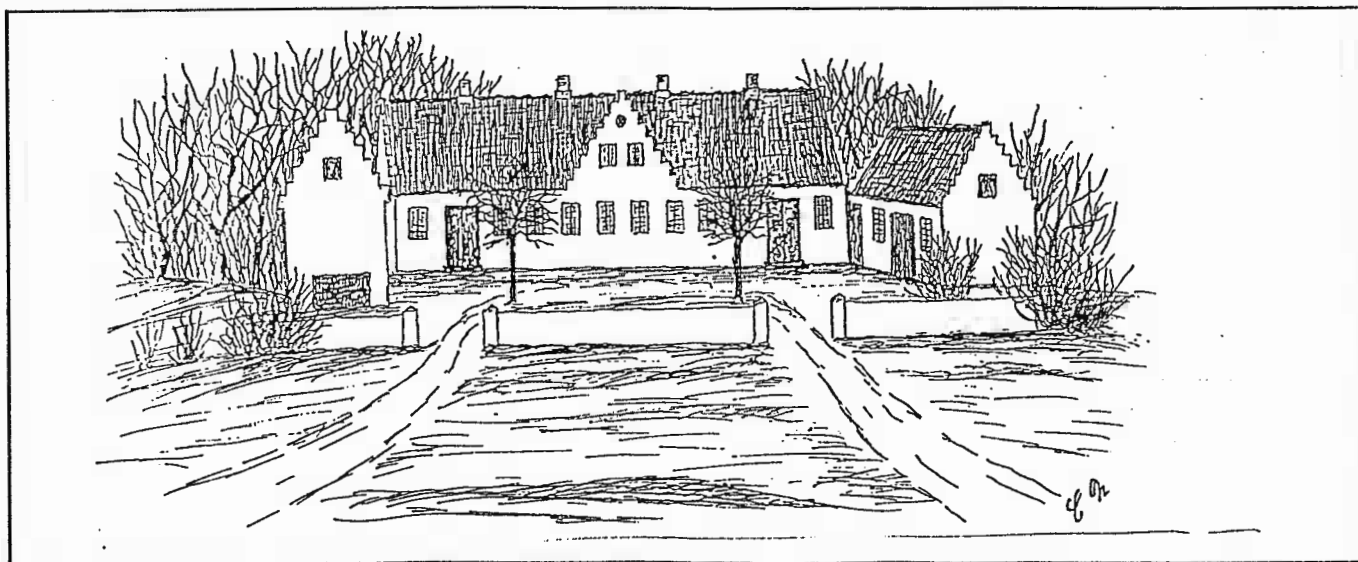
Helene Kilde

I den hellige kilde i Hammer Bakker, det fattige, nutildags næsten udtørrede og forglemte område på Hammeren, har vi udgangspunktet for den tro og lære, som de to sognekirker, der er knyttet til bakkerne, Hammer og Sulsted kirker, på et langt senere tidspunkt og endnu den dag i dag står som et talende vidnesbyrd om. Kilden, med dens naturlige udspring af en gold skrænt, skal i forrige tider have været en lægedoms- eller sundhedskilde, kaldet Helene Kilde eller Sct. Helene Kilde, opkaldt efter en svensk helgeninde. Da Hammer Præstegård blev nyopført, efter at præsten var flyttet til Horsens, og ejendommen var kommet på andre hænder, gravede man et afløb fra kilden ned til gården for herigennem at få let adgang til vand til brug for byggefolkene. Men ved den lejlighed løb kilden tør og har ikke senere villet give vand.

Hammer kirke

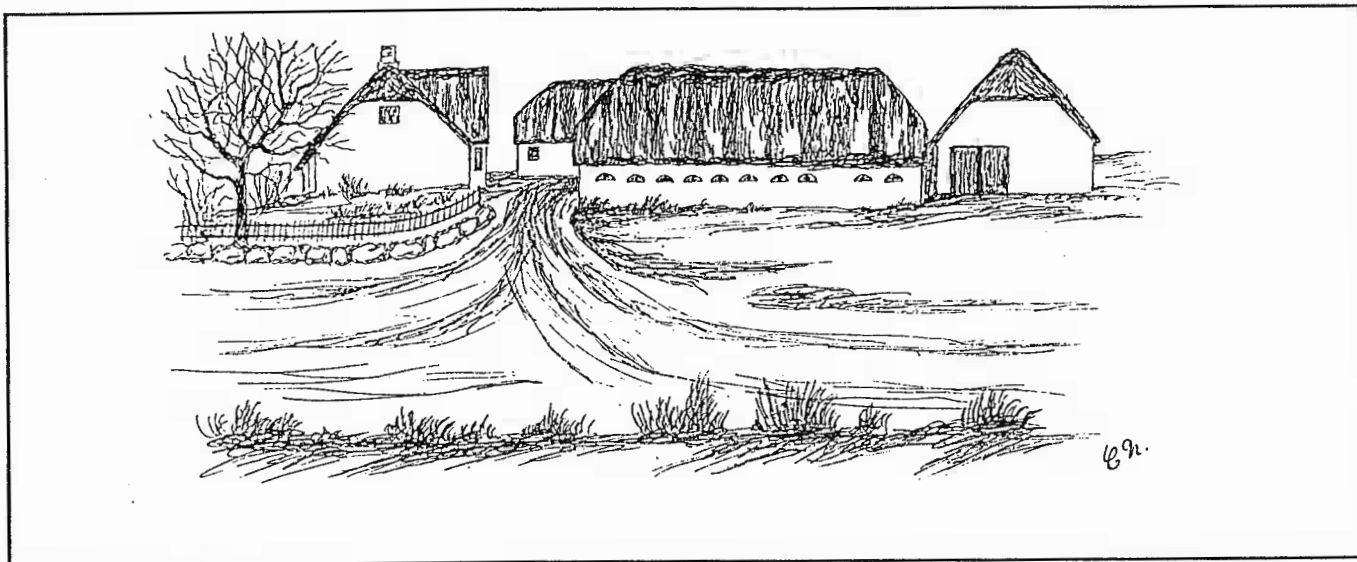
Hammer kirke, er med hele sit beskedne udstyr, som de fleste andre gamle romanske landsbykirker, ældgammel og skal efter sagnet være den ældste kirke i Kjær Herred. At dette ikke helt er i modstrid med virkeligheden bestyrkes formentlig af den kendsgerning, at den ligger så tæt op ad Sulsted kirke, uden at man ved, om der har været nogen kirkeby i nærheden, medens de eneste to ældre landsbyer i sognet, nemlig Grindsted og Vodskov, ligger temmelig langt derfra. Selvom der virkelig engang skulle have eksisteret en kirkeby af navnet Hammer – den kunne jo være blevet lagt øde i den sorte døds tid – kan forklaringen være den, at beboerne i Aistrup, Sulsted og Horsens sogne oprindeligt alle har søgt Hammer kirke, der jo lå centralt, men at de nævnte folk i tidernes løb, efterhånden som befolkningen tiltog, har fået deres egne sognekirker.

Hammer præstegård

Hammer præstegård var i sin tid en herskabelig gård, der havde et stort tilliggende af mark og skov foruden en del fæstegods. Sagnet fortæller, at Hammer præstegård engang har været en kongsgård. Men foruden kongen har Hammer-præsterne uden tvivl på dette udsatte sted haft både megen tid og til tider fornem indkvartering, når rejsende kom nordfra og på en skummel og mørk aften lykkeligt og vel nåede til Hammer og ikke ønskede at fortsætte turen p.g.a. blandt andet røverne.

Af kendte præster, der har boet på stedet kan nævnes Mag. Henrik Stampe (1639-1711), anset og kundskabsrig mand, der flere gange prædikede for dronningen og blev tilbudt stillingen som kgl. konfessionarius, hvilket han dog afslog. Han efterfulgtes af sønnen Mag. Jens Stampe (1682-1733). Blandt hans 7 børn var statsminister Henrik Stampe (1713-1789).

Bilidt kro

Bilidt var en af præstegårdens fæstehuse, hvor der så langt tilbage som i 1644 synes at være holdt kro omend uden lovlig bevilling. Den er mindst 100 år ældre end Langbrokro og synes lige fra dens morsomme navn helt igennem at have været mere populær end kroen på Langbro. Foruden som kro på alfarvejen havde Bilidt betydning for folk, der rejste i øst eller vestlig retning nord om Hammer Bakker. I dagene før og efter Hundslund marked – det senere Hjallerup marked – havde krostuen på Bilidt stort rykind, og da stod hestene koblede tæt i rækker til de seks store sten udenfor vinduerne, på hvilke kroens navn var indhugget, et bogstav på hver sten. Som det gik vejene i Hammer Bakker, gik det kroerne ved bakkernes fod. Da færdslen gennem Vendsyssel blev lagt om ad helt andre baner, sygnede bedriften på Bilidt som Langbrokro.

Dengang der var vintre til

Af vognmand Peter Jensen

I dag har vi så efter flere år med grønne vintre noget, der ligner en mild snestorm. Derfor kommer jeg til at mindes de mange år med sneplovkørsel fra 1947-1990.

Min kamp med Kong Vinter startede vinteren 1947-48, da jeg var chauffør hos vognmand Albrechtsen i Langholt, mest med vognmanden ved rattet. Han havde ry for at være helt uovertruffen til at køre plov. Jeg syntes nu tit, at han var for hård til at banke i driverne, i stedet for at bakke inden der blev hjulspin, da det var mig der som observatør skulle ud og hæve ploven, grave fri under hjulene og strø sand, så vognen kunne komme fri og få tilløb til et nyt forsøg, og det var jo altid i brændpunkterne, hvor det fæg allermost.

Det var nogle forfærdelig kolde førerhuse, vi havde i de gamle lastvogne, der var ingen varmeapparat, så vi måtte smøre ruderne med glycerin for overhovedet at have udsyn.

I årene op til 50/51 var der kun en sneplov i Horsens-Hammer kommune og tilmed en gammeldags og dårlig konstruktion. Siderne var for rette, så den på den måde mulede (skubbede) sig igennem driverne frem for at løfte sneen. For det første var den tung for bilen og for det andet blev den opløjede rende for smal, hvorved sneen ville vælte ind under bilen.

Nå, det var datidens service, og jeg mener også, vi var ret populære, selv om det varede en uge, inden vi havde åbnet i et spor over alt til Grindsted Kær efter 2 døgn snestorm, selvom vi kørte næsten alle døgnets 24 timer. Derefter begyndte vi at udvide det ene spor og fortsatte på den måde en hel vinter.

Det var drøje ture ude på Grindsted Kær og Mose, hvor telefonpælene og andre kendetegn på vej ophørte og himmel og jord stod i ét, og vi heller ikke var for godt kendt. Da kunne det godt knibe for sneblinde øjne, at finde vejen.

Hævning af ploven foregik ved, at man stod ved stativet foran køleren og drejede på et hjul. Det var nødvendigt at hæve ploven, hvis grusvejen ikke var frosset til inden sneen kom. Det var nogle kolde ture at stå derude og hæve. Er det mon derfra, man har sin gigt?

Ca. 1952 fik vi her i kommunen tre nye Petershåbplove, en i Langholt, en i Grindsted og en i Vodskov. Det var en stor serviceforbedring og plovene havde også en bedre bygning, idet de løftede sneen op, og derved sendte det længere ud i grøften, og det bedste af det hele var, at de havde hydraulisk lift, så vi kunne hæve inde i førerhuset.

Den seneste sne, jeg har set falde på den korteste tid var 12. februar 1952. Da faldt der en meter sne om formiddagen. Jeg husker det ved, at Hovedgårdens chauffør (Langholt Hovedgård) og medhjælper kom og kaldte mig op ved 5,30-tiden om morgenen. De var kørt uden for vejen ved Bajerhuset, da de var på vej til Aalborg med børnemælk. Det begyndte at sne, da de kørte fra gården, og inden de havde kørt 4 kilometer, var der så tykt snefald, at de ikke kendte vej eller sti, så på grund af usigtbarhed kom de uden for vejen. De måtte så gå tilbage til Langholt for at få mig til at trække sig i land. Da de selvfølgelig var drivvåde af at gå de to kilometer i tøsne, kom de ind hos os og fik kaffe, og halstørklæderne tørret på kakkelovnen. Da vi kom, ud var der et snefald på en alen (0,63 meter). Der skulle sneplov på for overhovedet at kunne køre, men "Tak skæbne", den bil, beslaget sad på, nægtede at starte (1 stk. 4 cylindret Mercedes fra 1940), og vi havde ingen batterier, der var store nok til at starte den, så vi måtte til at bore huller og montere sneplovbeslag på en Bedford, og for at gøre ondt værre, måtte vi grave os frem til stativet, der lå på Stationspladsen (det var den første sne det år). Efter alle strabadserne var det over middag, inden vi bankede vestud af Langholt igennem et lag tøsne på 1 meter. Jeg måtte ligge på taget af førerhu-

set for at skrape sneen af forruden. Da vi nåede op til mælkebilen, var mælken frossen, så det måtte køres hjem til Hovedgården for at blive tøet op.

Hver nat i sneperioden kæmpede vi os igennem sneen for at få mælkebilen afsted til Aalborg ved 4-tiden. Det var mange gange en hård kamp igennem alleen til Hovedgården.

I sidste halvdel af december 1956 havde vi en hel del sne. Tre dage før jul tog vognmand Albrechtsen og frue til Aalborg med toget, for at købe julegaver. Jeg skulle udvide kommunevejene, da der var optræk til fygning (skubbe sneen længere ud i siderne). Ved middagstid blæste det op og der blev tæt snefygning, selv om det var tøsne, det mest usigtbare vejr, der tænkes kan, så rutebilen, som vognmanden skulle hjem med, kørte fast ved gården Engholm, hvor en masse folk blev indkvarteret, da vejene lukkede på grund af, at amtets sneplove enten var kørt fast eller kørt i "gryvten". Vognmanden havde det selvfølgelig meget dårligt og ringede flere gange til Amtsvejvæsenet og fortalte dem, hvor dårligt det var, at hovedvejene lukkede, når de private kommuneveje havde kunnet holdes åbne. Efter at have siddet og stukket til vejudvalgsformanden, som var strandet samme sted, udbrød denne: "Så ring efter ham, så vi kan komme hjem. Det er jo det du fisker efter". Så blev der ringet hjem, og vognmandens børn blev sendt ud for at finde mig. Det tog nogen tid, da der var længe imellem, vi kom igennem Langholt by (der var ikke noget, der hed bilradio), men det lykkedes tilsidst, så ved aftenstid nåede vi Engholm og fik ryddet vejen, og fik bussen og en hel flok private biler efter os til Langholt kro, hvor der var mad og drikke. Vi andre fik noget at spise, men vi var ude at rydde vejene. Nu var det holdt op med at sne, og det var blevet rigtig tøsne, som var meget tungt at flytte. Det gik godt til ved 2-tiden. Vi var på vej til Hovedgården, men vi nåede kun halvvejs. Da røg gearkassen. Slut finale. Så måtte vi gå hjem, men nu var P.H., den anden chauffør kommet hjem fra Dybvad, hvor han havde været sneet inde siden middag. Så gik han og jeg i krig med at slæbe de havarerede dele i land. Vi

måtte den kilometer i det ene spor og så læsse ballasten fra plov-bilen over på P.H.'s bil før den overhovedet kunne trække sneplov-bilen, efter at ploven var pillet af. Efter megen møje og besvær fik vi bilen slæbt ud på værkstedet i Kinnerup, og så tilbage og slæbe ploven ud.

15. september 1959 startede vi vognmandsforretning i Vodskov. Det var noget besværligt, da vi boede i Langholt indtil huset på Siggensvej var færdigt sidst i januar 1960. Meget besværligt blev det, da sneen pludselig vältede ned en mandag i december efter det havde regnet i lang tid. Nå, ploven på, selv om det næsten var umuligt at slæbe den igennem de opblødte grusveje, som der var mange af på den tid. Ud på aftenen kørte jeg til Langholt efter to mand (Virgil og Thorup). Vi skulle jo have kreaturer til Aalborg tirsdag morgen. Vi fik så den gamle Ford til Vodskov, hvor vi fik lov til at ligge på gulvet et par timer i Krostuen på Vodskov Kro. Det blev en drøj dag for de to mænd med megen besvær med at slæbe dyrene ud til vejen, da det ikke var ret mange gårde, de kunne køre til. Turen blev ikke mere hyggelig, da de var uheldige og fik en siderude i bilen smadret i den gamle, i forvejen utætte bil, men de fik da dyrene ud. De handelsmænd vi kørte for, havde altid flere dyr, de skulle sælge, når der var snestorm på grund af vores nære afstand til Aalborg. Priserne blev nemlig højere på grund af dårlige tilførsler på grund af de andres længere afstand.

Vinteren 1965/66 var der faktisk sne hele vinteren, og hver uge var der snestorm hver lørdag og søndag. Nytårsaften blev vi færdige med at rydde ud til siderne til aften og det var stille vejr og hård frost, meget flot vintervejr, så vi blev enige om, at vi godt kunne fejre nytårsaften. Det foregik på den måde, at vi gik til naboerne og så fulgte de med til de næste, og det blev fejret ret godt. Vor gode nabo, Kjeld, havde lovet, at han nok skulle følge med ploven, hvis det blev uvejr. Jeg havde ingen hjælper nytårmorgen, da Ole var taget til Flauenskjold for at fejre nytåret. Da vi dappede hjem i seng ved to-tiden var det stadig stille

vejr, men ved firetiden vågnede jeg ved, at vinden tudede. Så var det op og ud på Vesterladenvejen. Det var det sted i mit distrikt som først lukkede. Vi skulle selv sørge for at komme ud dengang. Det var allerede godt igang med fygningen, så det var hjem og kalde på Kjeld og ploven på, selv om vi var aldrig så bæløjede, men spritten fordampede hurtigt ude i sneen. Det blev en af de helt store dage med "himmelbetændt rajfog".

I 1967 var der ikke megen vinter. 1968 snestorm 11.jan.- 15.jan. og 16.jan.

1969. Meget snerig februar.

1970. Meget koldt. Der var sne fra november 69 til april. Vi havde en Mitchigan Ged (gummiged) på prøve. Den gik ved kommunen til februar.

I 1971 blev det kraftig snestorm 21.-22.november og der blev trafikstop fra Brødbakken til broen over Gerå, hvor en sættevogn var gået på tværs af vejen. Amtets sneplove var derved blevet spærret ude på hver side af spærringen. Jeg blev sendt derud med Geden, da jeg jo kunne komme uden om køen på rabatten eller på marken. Det var vanskeligt, men jeg kom da forbi og foran og fik et spor ryddet til Hjallerup. Og så kom der skred i bilkøen. Ud på natten blev det tørt og stille vejr, og af vejassistenten, der var kommet derud, fik vi besked på at skubbe alle de efterladte biler ud i grøften. Bilerne var for de flestes vedkommende låst og i gear, så jeg fyldte skovlen med sne og så ind under bagenden, som jeg lovede, og skubbede dem så ud i rabatten. Jeg tror ikke, nogen af dem tog skade, men de var parkeret lidt højt med bagenden, så folk kunne sikkert huske at lade være med at låse bilen, næste gang, de kørte fast.

I 1972 fik vi en sneplov på amtet, men der var meget lidt sne.

I 1973 blev vi flyttet fra Aalborg til Sæby distrikt, men der var ikke megen sne før den sidste uge i november. Da blev der en veldig snestorm med 21,3 grader frost.

1974. Grøn vinter.

1975. Grøn vinter.

I 1976 fik vi sne mellem jul og nytår. Da fik vi en plov mere på amtet og afgav så kommuneploven til Ole.

1977. Sne hele februar, men ingen problemer.

1978. En del sne i februar og snestorm en uge omkring 20. marts, og 28. december til 5. januar 79.

1979. Kulde og snefygning i februar, igen midt i marts og igen i slutningen af december, men ro i julen.

1980. Snerig februar-marts, i november og første halvdel af dec.

1981. Nogen sne i februar, snestorm i marts, igen i november og ustandselig sne i hele december, året ud og både juleaften og nytarsaften og nat.

1982. Kulderekord og nogen sne i januar. 7. februar -31 grader.

1983. Sne sidste dage i november.

1984. Lidt sne fra 8. til 15. januar og 28. december og året ud.

1985. Nogen sne i marts og sidst i julen. Kørte sneplov nytårsaften til kl. 3 nytårsmorgen.

1986. Sneplov de første ti dage af januar. Tog i slutningen af måneden på ferie til Californien. Ikke mere sne.

1986. Havde fri for plovkørsel på grund af øjet, som blev opereret for grå stær 11/3. Havde forinden haft en del snerydning med Geden for kommunen, og kørsel med sneslynge. En udmærket vinter.

Femte februar 2001

Peter Jensen

Vodskovvej 56A

Vodskov

Hedevejene

I Hammer Bakker sig Vejene snor
med forfaldne Spor,
og langs den Lyngen og Gyvelen gror.

Der kørte i Fortid saa mangan mand
med et trælsomt Spand
igennem det vilde, bølgede Land.

Kørte mod fattigt og hengemt Bo
for Hest og for Ko
sit karrige Læs til Lade og Lo.

Der vandres i mangt et forgangent Gry
under Solskin og Sky
den fattige Bonde til fjerne By.

Smaa synkende Huse i dybe Læ
ved et ensomt Træ,
smaa Gaarde med Længerne halvt i Knæ-

de laa og krykked ved Vejene der
langs Krat og Kær
i Solens Brand og i Maanens Skær.

Smaa, pjaltede Børn med aarvaagne Blik
Udlængsel fik
ved Synet af dem, der paa Vejene gik.

Og naar de som Voksne var naaede frem
fra Bakkernes Gem,
de længtes med Taarer ad Vejene hjem.

Skrevet af Thøger Larsen 1926.

Korsvej

Ved korsvejen på et hjørne
står der et fyrretræ
- ludende og svajende for blæsten
som en vandringsmand
der er kommet til stedet,
hvor vejene deler sig.
- ubeslutsom var han
- bange for vejenes muligheder,
bange for tilfældighedens
grusomme spil.
Så blev han stående der
som et symbol på
ubeslutsomheden.
- Mange mennesker
drager forbi træet
- for dem er vejene floder
der skyller alle med sig
- de kan ikke vælge
- ikke standse op ved korsvejen
ikke blive stående,
som fyrretræet,
der luder træet
udover vejen
og bare ser på
det strømmende liv
uden at fornemme det.

Erling Fischer 1953.

En frisk 95 årig dame

Lisbeth Sørensen er født den 26. februar 1908 på ejendommen Øster Nålebak, Bragenholtvej nr. 52, hvor hun også boede og virkede til hun solgte og købte andelsbolig i Vodskov.

Øster Nålebak er oprettet og bygget på en englod fra gården Petersborg i Langholt af Lisbeths bedsteforældre. Bedstemoderen var fra Petersborg. Bedstefaderen var skrædder og landmand. Lisbeths fader, Peter Nielsen, var født på Øster Nålebak. Moderen, Kirstine, var fra Nygaard i Understed. Ved deres giftermål i 1903 overtog de ejendommen og byggede nyt stuehus, et godt byggeri, der står endnu.

Bragenholtvej var på den tid kun et hjulspor, så beboerne gik derfor selv i gang med at grøfte vejen ind og gruse den. Under dette arbejde mistede P. Nielsen sin merskumspibe, og da Lisbeth på vej til en nabo med en telefonbesked mistede sin forlovelsesring, tyder det på, at der gemmer sig en del skatte i vejen.

Lisbeths skolegang foregik på Horsens Søndre Skole, hvor hun senere gik til orgelspil hos lærer Pedersen. Hun blev så dygtig, at hun enkelte gange afløste lærer Pedersen som organist ved Vodskov Kirke.

Lisbeth tjente et år på Rærup Mejeri, ellers var hun hjemme og passede landbruget for forældrene. Også efter giftermålet med Johan Sørensen fra Loftbro i Bouet den 10. april 1931, fortsatte Lisbeth med at passe landbruget, da Johans lyst mere var til handel med grise og kreaturer. Efter sin første markedsdag på Aalborg Kvægtorv, hvor han havde tre kalve med, kom han glædesstrålende hjem og fortalte, at han havde tjent 7 kr. og 50 øre, og hvis han kunne det hver uge, kunne de sidde ved ejendommen.

Johan og Lisbeth fik ét barn, Henny, som blev gift med Helge Bisgaard Eriksen, Birket ved Dybvad.

Midt i halvtredserne startede Lisbeth kyllingefarm i stor stil, og hun er derfor kendt i store kredse for sine fine slagtekyllinger. Johan helligede sig handelen, der var blevet nok så omfattende. Nu nøjedes han ikke med at sælge tre kalve om ugen på Aalborg Kvægtorv.

Efter Johans tragiske død ved en trafikulykke kun 60 år gammel d. 13. maj 1964, fortsatte Lisbeth med kyllingefarmen i mange år, men lejede jorden ud. Hun blev boende på ejendommen til 1997, da der kom en ejendomsmægler og spurgte hende, om hun ville sælge. Det var ikke noget, hun lige havde tænkt på, men efter nogen snak med svigersønnen, Helge, og på grund af, at Bragenholtvejen blev spærret af motorvejen, så trafikken til Vodskov derved blev mere besværlig, besluttede hun sig til at sælge og købte en andelsbolig i Solvang i Vodskov, hvor hun er meget glad for at bo. Hun er stadig frisk til et godt slag bridge, hvis nogen vil transportere hende, da benene ikke lige er, hvad de har været.

(Fortalt til Peter Jensen, oktober 2003)

Horsens - Hammer Avis

Nr. 3 - 1. Aargang

Upolitisk Nyheds- og Avertissementsblad
Postomdeles til alle Husstande i Horsens-Hammer Kommune

Fredag d. 9. April 1948

NEDLÆGGELSE

Kinnerup Mejeri nedlægges fra 15. April. Mejeriet, der blev startet i 1890 som Horsens-Hammer Andelsmejeri, havde Leverandører i hele Kommunen, med Undtagelse af en mindre Del fra det sydligste af Hammer Sogn, der leverede Mælken til Rærup Andelsmejeri, som blev oprettet samme Aar.

I Aaret 1900 blev H. P. Bagge antaget som Bestyrer og ledede Mejeriet indtil 1935.

Kinnerup Mejeri var et af de første og tillige et af de største Andelsmejerier i Vendsyssel. Kort efter første Verdenskrig var der flere, der syntes at kunne se en større Fordel ved at levere Mælken til Aalborg.

De tre store Lyngdrup-Gaarde meldte sig fra, og i 1920 blev der bygget et nyt Andelsmejeri i Horsens. I 1935 blev Grindsted Mejeri bygget, og det var udelukkende Leverandørere fra Kinnerup. Leverandørkredsen til Kinnerup Mejeri svandt efterhaanden ind, og med de senere Aars stadig faldende Mælkemængder, er der ikke mere økonomisk Grundlag for fortsat at holde Mejeriet i Drift.

Mejeribestyrer Chr. Nielsen, der overtog Bestyrerpladsen efter Bagge den 25. Juni 1935, er fra 1. Maj antaget som Bestyrer paa Gandrup Mejeri. Nielsen er i Mejerikredse kendt som en dygtig Fagmand, der

er vant til at tage praktisk paa Tingene.

Vi ønsker Nielsen og Frue til Lykke med deres nye Virkefelt og henviser iøvrigt til omstaaende Annonce, hvor Bestyrelsen indbyder til en Afskedsfest paa Langholt Hotel Torsdag den 15. ds.

Vodskov Biograf

Fredag og Søndag Kl. 20

En sindssvag morsom Latterfarce

FARMAND

ordner alt!

Annoncer og Nyheder

*fra Langholt modtages
af Købmand Johansen,
Tlf. 7, Langholt*

Langholt Handelsgartneri

*Blomster og Kranse
Grøntsager . Havefrø*

H. Nielsen . Tlf. 43

Ondskab...

*Fri os fra det Onde.
Matth. 6, 13.*

Det Onde! Vi kunde ogsaa sige: Den Onde! Thi fra ham stammer dog alt ondt.

Og hvor har han dog bragt meget ondt ind i Verden. Tænk paa Synden i dens tusinde Skikkelser, og tænk paa alle dens Følger — paa al den Ufred og Samvittighedspine, al den Sygdom, Nød og Trængsel, som findes i Verden, alle disse Skrig og Klager, der lyder fra ulykkelige Menneskebørn.

Tænk paa Døden, som jo er Syndens Sold, og som alt levende ser paa med Rædsel, og saa det forfærdeligste af alt, Helvede med dets udsigelige Gru. Sandelig, der er Grund til at bede, ja, raabe til Gud: „Fri os fra det Onde.“ Herligt, at vor Fader, til hvem vi beder i Jesu Navn, vil og kan bønheøre os. „Thi hans er baade Riget og Magten og Æren i Evighed.“ Han kan og vil fri sine fra alt ondt — frelse os til sit himmelske Rige.

N. P. Madsen.

Raderinger og Malerier
i alle Størrelser
af kendte Navne

Stort Udvalg - billige Priser

N. P. Jensen,
„Solfryd“, Vodskov.

Lokalt

Afslutning i V. U.s Studiekreds

Forleden Aften holdtes Afslutning paa Venstres Ungdoms Studiekreds i Vodskov. Studiekredslederen, Karl Sørensen gav en udførlig Redegørelse over Vinterens Arbejde. Tage Kjærsgaard takkede Karl Sørensen og overrakte ham en Gave. Der blev endvidere talt af Holger Andreasen, Niels Pedersen og Jens Jensen.

Derefter underholdt Konsulent Norup med en „Hvem-ved-hvad“ Konkurrence, og Fru Esther Norup læste et Par muntre Fortællinger.

Til Slut læste Jens Nygaard Aftenens Avis, og dermed var Studiekredsen endt for i Vinter. Emnet har i Vinter været „Vore Erhverv“ og Grundbogen, der har været benyttet, er af samme Navn.

Vodskov Biograf

I Dag og paa Søndag Kl. 20 spilles den sindssvag morsomme, franske Latterfarce „Farmand ordner alt“.

For dem, der kan goutere 100 Procents fransk Komik, er „Farmand ordner alt“ en Perle. Det er den uforlignelige Fernandel, der fører an med sit Hestegrin og de dertil hørende Grimasser, og han assisteres af Raimu, som ogsaa begaar sig godt i det komiske Rollefag.

Blandede

Bedækning

En stor og en lille Orne staar til Bedækning.

Hans Svendsen,
Gaarn, Langholt.

Blandede fortsættes næste Side

VODSKOV BRUGSFORENING

Telefon Nr. 45

KOLONIAL - ISENKRAM - MANUFAKTUR
SKOTØJ - MARKFRØ
STØBEGODS - BYGNINGSARTIKLER
TRÆLAST

Langholt Systue

Alt i finere Kjølesyning udføres bedst og billigst af faglært Dameskrædder.

Fru Portør Larsen,
Kirkevej, Langholt.

Gælder det Frisuren... da besøg Langholt Frisørsalon

Fineste Arbejde garanteres
Til vanskeligt Haar anbefales Kold-Permanent
Specialitet: Selskabsfrisurer
Aftal venligst Tid
NB. Øjenbryn farves og rettes

Grethe Tamborg . Tlf. 60 . Langholt

Offentligt

Horsens-Hammer Kommune

Skat modtages Mandag den 12. April paa Rærup Mejeri fra Kl. 10-11, hos Vognmand Skindbjerg, Grindsted, fra Kl. 13,30-14,30 og paa Langholt Hotel fra Kl. 16-18. Tirsdag den 13. April hos Fruensgaard, Gravsholt, fra Kl. 10-11 og paa Kommunekontoret fra Kl. 15-18.

Opræveren.

Børneundersøgelser

De af Staten foranstaltede Helbredsundersøgelser af alle Børn indtil Skolealderen foretages — for at undgaa Ventetid — saa vidt muligt ved Slutningen af Konsultationerne ca. Kl. 9,45 og 13,45. (Lørdag kun Formiddagskonsultation). Sygeseddel skal ikke medbringes.

Erling Fischer,
Læge.
Vodskov.

TRYKSAGER saa...

BØRGE LARSENS Bogtrykkeri
Skraagade 2 A . Tlf. 2261 . Nørresundby

Blandede fortsat fra forr. Side

Brændesavning udføres

Træet hentes og bringes. Rimelige Priser.

Knud Larsen,
Ny Engholm, Vodskov.

Bedækning

Prisen for Bedækning, ved den fra Andels-Svineslagteriet hos os udstationerede Orne, er fra 1. April forhøjet til 10 Kr.

Hans Svendsen,
Gaarn.

Vald. Svendsen,
Nymarksminde.

Anton Kjærsgaard,
Lille Mariendal.

Køb og Salg

Spise- eller Læggekartofler
ca. 15 Tønder til Salg.

Alfred Thomsen,
Vesterladen Mark, Langholt.

Rugeæg

af lyse Sussex til Salg. 25 Øre pr. Stk.

C. Andreasen, Kinnerup,
Tlf. Vodskov 37.

2 gode Malkekøer, R. D. M.
kælver straks, til Salg. Besætningen i Landsregistret.

Anna Starcke,
Tlf. Grindsted 37.

Gode „Alfa“ Læggekartofler
til Salg.

Charles Vestergaard,
Tlf. 57, Langholt.

Rødstenshus

Paa Grund af Ejendoms køb er mit Rødstenshus til Salg straks.

Murer Villy Jensen,
Uggerhalne.

1 Kælviekvie, R. D. M.

kælver straks, til Salg. Besætningen i Landsregistret.

Charles Vestergaard,
Tlf. 57, Langholt.

Porrer og Sellerier

til Salg.

„Bakkelygaard“, Langholt,
Tlf. 33.

Foreninger og Møder

Horsens-Hammer Husmandsforening

De Unge, der ønsker at deltage i Ungdomsarbejdet, bedes melde sig til Bestyrelsen inden den 12. April.

Deltagerne maa mindst være 12 Aar gamle. Sommerens Udflugt gaar i Aar til Løkken.

Bestyrelsen.

Kinnerup Mejeri

Da Mejeriet nedlægges, og Mejeribest. Nielsen flytter, afholdes der en Afslutnings- og Afskedsfest paa Langholt Hotel Torsdag den 15. April Kl. 19,30.

Mejeriets Leverandører indbydes, og andre som ønsker at deltage kan tegne sig paa Langholt Hotel eller hos Købmand Andersen, Kinnerup, senest den 13. ds.

Prisen er 5 Kr. pr. Deltager.

Bestyrelsen.

Foredragsforeningen for Vodskov og Omegn

afholder ordinær Generalforsamling paa Vodskov Hotel Tirsdag den 20. April Kl. 20.

Efter Generalforsamlingen Tale og Sang af Gunnar Berthelsen, Vraa. Fælles Kaffe bord.

Bestyrelsen.

D. A. F. Vodskov Afdeling

Ordinær Generalforsamling

paa Vodskov Hotel Torsdag den 22. April Kl. 20.

Dagsorden ifølge Lovene.

Bestyrelsen.

Gymnastikopvisning

Horsens-Hammer Idrætsforening afholder Gymnastikopvisning paa Langholt Hotel Søndag den 11. April og paa Vodskov Hotel Søndag den 18. April begge Steder Kl. 19,30. Efter Opvisningen Dans.

Det skal bemærkes, at det angivne Klokkeslet nøje bliver overholdt. — Mød derfor i god Tid.

Bestyrelsen.

Horsens-Hammer Avis

Egnens bedste Annonceblad -
(kommer i alle Hjem)

udkommer

hver Fredag

gratis til alle Husstande i
Horsens-Hammer Kommune

ANNONCER OG NYHEDER

der ønskes optaget, maa vi
have i Hænde senest Tirsdag
Eftermiddag Kl. 17
Annoncer til Forsiden skal
være indleveret senest Tirsdag
Kl. 10

EKSPEDITION

Aalborg, Tlf. 2261
Vodskov, Tlf. 76
Langholt, Tlf. 7

REDAKTION

Herman Juul, Tlf. 76, Vodskov

Langholt Maskinsnedkeri

Alt Møbelarbejde udføres

Ligkister og Ligtøj paa Lager

Kai G. Holm . Tlf. 17

Træsko
Galanteri
Legetøj

Køb det hos

P. Thomsen
LANGHOLT . TLF. 2

Radioreparationer

udføres med et halvt Aars Garanti

A. Madsen
Vodskov

MØBLER sælges -

Nyt kompl. Soveværelse 575
Kr. Spisestuer 400 Kr. Dag-
ligstuer 800 Kr. Møbelstof,
Barnevogn, Udtræksseng, tør-
re Spaaner, Brænde og nogle
Vinduer til Salg

Karetmager RASK . Langholt . Telefon 58

A. MOURITSEN

Urmager & Optiker

Vestergade 9 . Telefon 4833
NØRRESUNDBY

Aug. Jensen & Co.

Stenhuggeri & Monument-Etbl.

Marmorvarefabrik

Tlf. 2036 Aug. Jensen privat Tlf. 4238
Nørresundby

*Monumenter i stort Udvalg
til rimelige Priser*

Vodskov Galanterihandel

Alt i Legetøj - Telegrammer
Parfumeri - Småting
Bijouteri. - Vi har sikkert
Tapetet, De søger

A. Larsen . Tlf. 35

Langholt Cykle- og Radioforretning

Reparation . Ovnlakering

Cykler og Reservedele

I. P. HJELM . Tlf. 55

Kafferationen er lille
Køb derfor den bedste Kaffe
Køb den hos...

24

Henry Johansen

TELF. 7 . LANGHOLT

Sagfører

P. Andersen

Torvet 1 Telf. 5921
(ved Siden af Rutebilstationen)

Aaben fra 9-12 og 14-17 Lørdag 9-1

Landsretssagfører

BØRGE HØST

Bryggergade 2 . Nørresundby

Telefon 1040

Kontortid 9,30-12 og 14-17 (undt. Lørdag)

Børge Andersen

Landsretssagfører

(„Fremtiden"s Ejendom)

Tlf. 1456

Aalborg

Tak

Min hjerteligste Tak for Op-
mærksomheden ved min Konfir-
mation.

Grethe Christensen,
„Petersborg", Langholt.

Gør Deres Indkøb

hos Bladets Annoncerer

Redaktør: Herman Juul, Vodskov,
Tlf. 76.

Trykt i Børge Larsens Bogtrykkeri, Nørre-
sundby.

Horsens-Hammer Avis udkom 1948-49. Det var en lille annonceavis på linie med "Folke-
bladet" i vore dage. Det var redigeret af pantefoged Herman Juul, Vodskov. Første nummer
udkom 19. marts 1948. Det sidste nummer, vi har kendskab til, udkom som nr. 12, 2. årg. den
25. marts 1949. Et uddrag af en senere udgave end den her viste er bragt i H.H.årbogen
1990.

Efterfølgende erindringer er skrevet af Jens A. Jensen, Langholt. Her bringes 1. del. 2. og 3. del bringes i næste års udgave af årbogen.

PBA

Horsens byudvikling gennem 70 år (1.del)

Når jeg har valgt at fortælle om byens udvikling gennem 70 år, kan det have mange grunde, det mest nærliggende kan være, at byens anlæg var i planlægnings- og anlægningsfasen 1924-25, "Så er By som Borger", dette er hugget ind i en kampesten, der står op mod Vestvej godt skjult af meterhøje stedsegrønne planter, så jeg er næsten sikker på, at en stor del af byens befolkning ikke har set, at det er byens motto, så omkring 1994-95 et 70 års jubilæum i vor by.

For at fortælle om sin by er det nødvendigt at kende byens pulsslag og fortid. Det ville jo være spændende, hvis man gik 140 år tilbage, dette ville være en hel anden historie.

Horsens og Tranholm byer er i matriklen fra tidernes morgen tæt knyttet sammen og bestod af 32 gårde og lige så mange mindre arbejderbrug spredt rundt i byen, de 24 gårde var placeret på begge sider af nuværende Vestvej, de 17 på nordre side.

Gård nr. 1 var skolen, en mindre ejendom med omkring en halv td. hartkorn eller ca 4 1/2 hektar, som man nu måler areal efter. At skolen havde landbrug og læreren selv var landmand var en gammel regel, bedrift og husly var en del af hans løn, skolens jordtiliggende var fra Horsensvej over Hørgårdsvej til Smalby plus en mindre englod uden for byen.

Sidste lærer i Horsens der samtidig drev landbrug var L.P.Hald, der i 1902 blev afløst af sin søn Niels Hald, som så virkede ved byskolen til 1942.

Bemærk naturstenen med indskription der er indmuret i sydvestlig hjørne af skolebygningen.

Horsens som by var efter min opfattelse og oplevelse lidt af et foregangsområde. Jeg har nævnt i indledningen, anlæget som i flere årtier var byens stolthed og seværdighed, hvor ældre borgere gik og puslede om træer og blomsterrabatter. Plæner og gange blev fri-seret til søndagen, man fik derved lidt hjælp økonomisk til al-dersrenten.

Jeg husker en bestemt dato, den 19. oktober 1929, da min familie pr. flyttevogn gjorde sit indtog i Horsens, modtaget af en blom-sterpragt i sensommeren, i hundredevis af røde roser i en 150 m2 rabat omkranset af en lav bøgehæk, og midt i hele herligheden, stenen med byens motto "Så er By som Borger". For mit fædrende ophav betød det en tilbagevenden til hans fødeby, hvor hans slægt i mere en 7 generationer har levet som fæstebønder i gård nr. 11 under tilnavnet "Bonde". Gården tilhørte, sammen med flere af by-ens gårde, hospitalet i Aalborg, der i forrige århundrede ejede mange gårde i omegnens byer.

En anden ting der er værd at bemærke fra 1929 er at kommunens før-ste vejstrækning bliver asfalteret, og da Horsens på dette tids-punkt var hovedbyen i Horsens-Hammer området, var det, fra et al-mindeligt synspunkt, ret naturligt, at første asfalterede vej-strækning blev placeret i byen. Og da der samtidig var en del fremsynede borgere, der havde læst teksten på stene i anlægget og ville leve derefter, tog man fat på støbning af kantsten, en vin-kelblok med bunden som begrænsning mod vejbanen, og bagsiden som begrænsning mod fortov, der samtidig blev belagt med perlegrus og sand. Hele fabrikationen foregik efter forlydende på fællesarealet ved Søndergård. Som indskudt bemærkning kan oplyses, at hele am-tets vejstrækning fra Hals til Engholm var grusvej, dog var hoved-gaden i Vester Hassing brolagt med chaussesten.

Denne udvikling førte efterhånden til krav om forbedringer, i første omgang kloakering for vejafvandinger og næsten samtidig spildevandsafledninger, en del blev afledt gennem bydammen, derfra ud i afløbsgrøft vest for Præstegården, en anden ud i bækken syd for byen. Nu skal vi tage i betragtning, at det var før der var vandkloset og kar i et badeværelse, der var kun det almindelige hus-spildevand, der i almindelighed stod og sumpede i en sivebrønd eller en afløbsgrøft i vejsiden.

Frederiksen, Nibe var kommunens vejentreprenør i ca. 25 år, hvorefter man fik egen entreprenørvirksomhed med rådgivende ingeniørfirma (Ørum og Nielsen, Aalborg) senere omkring 1960 fik kommunen ansat egen ingeniør.

Omkring 1940 var indfaldsvejene til byen asfalteret mod Bayerhuset, nuværende Vestvej. Det foregik i tre etaper og mod Halsvejen i to, ligesom fra Sæbyvej gennem Uggerhalne og Grindsted til sogneskel ved Hammergård mod Sulsted-Ajstrup kommune.

Hovedvej gennem Vodskov var amtsvej, andre veje blev betragtet som sekundaveje, og vittige borgere mente, at de blev reguleret og istandsat eftersom, hvor de forskellige sognerådsmedlemmer blev valgt og var bosat – ved nærmere omtanke, var der lidt om snakken.

Jeg har indledningsvis sagt Horsens by i 70 år, men efterhånden som jeg kommer ind i stoffet, er det umuligt for visse områder, at holde tingene adskilt, for eksempel ved omtale af skolevæsenet er det ikke muligt at holde sig til 1924,

Horsens skolevæsen er efter optegnelser fra 1632, men virkeligheden er måske en anden, ifølge Danmarks Kulturhistorie var magthaverne ikke ærligt interesseret i landsbysamfundenes oplysning, interessen var større i at holde almuen og bonden i uvidenhed. Det ses tydeligt af den senere historie, at bondens og almuens oplysning ikke var en hjertesag for magthaverne, de var mere interes-

seret i egen velstand, alene det, at der skulle gå 250 år før fæstebonden fik mulighed for at blive selvejer og kunne dyrke egen jord, viser deres gode vilje. min respekt for disse magtfaktorer er ret begrænset.

I forordningen om skoler fra 1631 står der, at større landsbysamfund bør opføre et lidet skolehus, og ansætte en skolemester. Dette er sket i Horsens 1632, og det med lidet er taget helt bogstaveligt, idet optegnelserne fortæller om et ret skrøbeligt skolehus, placeret ret øst for Villa Bakkely, dog centralt midt i byen. Hvor længe huset blev benyttet ved jeg ikke, men jeg mener at vide med 80 % sikkerhed, hvor næste skolebygning var placeret.

Da jeg i 1950 sammen med en arbejdskammerat med skovl gravede kælderen ud til ny lærerbolig, fandt vi grunden til et større hus, som helt givet har været benyttet til skoleformål, lærerboligen er institutionen Pilfinger og benyttes som børnehaven.

Næste skole ved vi er blevet bygget 1842, og den var bygget efter optegnelserne, med Ajstrup skole som model, og var placeret med nordsiden mod to af byens ældste træer, de to elmetræer ved indgangen til Pilfinger, de er garanteret mindst 130 år gamle, pas godt på dem, de er måske plantet omkring 1842.

Vi ved at denne bygning i anlægsværdi kostede 690 rigsdaler.

Næste skolebyggeri var 1903, en stor hvidkalket bygning med rødt tegltag, omkring 32 m lang, og indeholdende to store klasseværelser, lejlighed til førstelæreren i husets østlige del og en kvistlejlighed over klasseværelserne til lærerinden. Skolen var med fire klassetrin og ved indvielse et børnetal på ca 110.

Det er i denne skole jeg har fået en væsentlig del af min grundlærdom. Undervisningsplanen var indrettet efter datidens helt nødvendige lærdom, relegion med salmevers, katekismus og bibelhistorie, historie og skriftlig dansk, geografi og regning. Det var

helt nødvendige fag, for at opnå en placering i samfundet, at man kendte de fire store og de tolv små profeter, ligesom den danske kongerække på remse, den lille tabel og navnene på Fyens købstæder. Helt tilfredsstillende var det jo, hvis man kendte navnene på Europas hovedstæder, så kunne man glad som fjortenårig gå ud af skolen uden at blive beskyldt for at have gået i en stråttækket skole.

Jeg har i et andet afsnit omtalt den nye skolelov fra 1937, og kommunens håndtering af udbygningen op til 1955, så om denne periode kan jeg kun omtale, at skolen fik anlagt egen idrætsplads, kun var arealet købt for småt, der var ikke plads til en fodboldbane efter internationale mål, men, som sognerådsformanden udtrykte sig, det er jo købt til skolen. Vi i idrætsforeningen mente jo nok, at man skulle have købt et større areal, så idrætsforeningen i enkelte tilfælde kunne benytte banen.

Næste etape af sportspladsen blev indkøbt og anlagt fra 1964 til 67. At det tog så lang tid skyldtes, at der ikke var det ideelle underlag som fodboldbane, derfor blev al overskudssandmuld fra nyanlæg af veje og lignende kørt i depot og blandet, da man regulerede arealet.

Sidste etape er 20 år senere og skyldes Sæbyvejens forlægning der gjorde stort indhug i banearealet ved Bayerhuset. Dette areal blev reguleret i sin egen grund og er en del vandlidende, halvdelen er i vådperioder ubrugelig som boldbane. I mellemtiden er der bygget klubhus til byens idrætsforeninger, så det tilkøb var helt naturligt.

Op mod 1960 var der påny krav om flere klasseværelser. Førstelærers lejlighed blev inddraget til undervisningsbrug, kontor og lignende. Lærer Larsen byggede selv hus på Horsens Kirkevej. Kommunen byggede næsten samtidig tre lærerboliger til den voksende lærerstab, Bålbakken nr. 1, Paradisvej nr. 2 og Horsens Kirkevej nr. 3, ligesom der i Vodskov blev bygget et større antal boliger.

Det blev en kort periode i denne udvikling. Allerede efter 15 år var hovedparten af husene afhændet enten til lærerne eller til anden side. Nye overenskomster om lærernes boligbidrag, sammen med inflationsraternes stigning begrænsede fordelene ved at bo i lejebolig.

Det store byggeboom i tiåret 1960-70 krævede både nytænkning og investeringer omkring skolevæsenet, nye reformer og længere undervisningspligt, en opdeling i faglig og boglig linie i 8.-9. og realafdeling betingede en mangedobling af skolernes undervisningslokaler.

En beslutning i kommunalbestyrelsen gik på at hele overbygningen skulle placeres ved Vodskov skole, en deling på to skoler var ikke praktisk. Så Horsens skole blev bibeholdt som årgangsdelt til og med syvende klasse, Grindsted skole til og med femte klasse. Til trods for at der blev foretaget store udvidelser ved Vodskov skole i dette tiår, voksede presset for en ny udvidelse af Horsens byskole konstant, og et sandt tovtrækkeri med amt og amtskonsulent i tre år gav ingen resultat. Der var slet ingen venner i tilsynsrådet, vi blev opfordret til at opføre midlertidige pavilloner. Det var let at gennemskue, at med en sådan udvikling ville der gå mange år, før den virkelige skoleplan kunne gennemføres, derfor besluttede kommunalbestyrelsen, som en sidste mulighed, at sende kasse- og regnskabsudvalget en tur til København for der at påvirke en afgørelse. Turen var vellykket, der blev givet tilsagn om byggetilladelse til færdiggørelse af skoleplanen, og der var indvielse i 1970.

Byggeriet krævede dog, i forhold til byggevedtægternes paragraf om afstand til skel, at kommunen overtog forpagterboligen.

Som afslutning på dette indlæg, vil jeg påstå, at skolen selvfølgelig ikke er fuldt udviklet, men rammerne er der, man kan bare fylde i efter behov, kun derved bliver man tilfreds efter byens motto.

(Jens A.Jensen)

Horsens-Hammer Hjemstavnsforening

Om flytning af Hjemstavnsforeningens arkiv og hestevogne m.v.

Siden foreningens start havde Horsens-Hammer Hjemstavnsforening arkiv i et lille kælderlokale på Vodskov skole.

Efter nogen kamp for at finde større lokaler fik vi endelig i sommeren 2001 ved daværende rådmand Bruno Bjørn Thomsens hjælp stillet lokaler under det forhenværende kommunekontor til rådighed.

Den 14. september 2001 begyndte vi installeringen af reoler og borde i de meget større lokaler, men da der tidligere havde været vandskade i kelderlokalerne, måtte vi bygge ben under reolerne for at sikre os mod fremtidige skader. Så først kunne vi begynde selve flytningen af arkivet, som faktisk tog hele efteråret og skulle være færdigt inden vi skulle holde åbent hus i oktober. Nu beder vi så til, at vi får lov til at beholde lokalerne, da det tilsyneladende er uvist, hvad bygningern skal bruges til.

Her i foråret kom næste flytning. Olav Kristensen, Østerhassingvej, havde de sidste 25 år gratis huset foreningens grove ting såsom hestevogne, tærskværk, en Asåmotor m.m. Da han døde, måtte vi se os om efter andre muligheder. Vi var så heldige at Inger og Ove Odgaard på Lerbæk velvilligt stillede to gulve i deres lade til foreningens rådighed. Så gik kampen igen med flytning, og nu står sagerne atter tørt og godt.

Peter Jensen, formand for Horsens-Hammer Hjemstavnsforening

Om arbejdet i arkivet

Siden udgivelsen af sidste årbog er arbejdet med at sortere og registrere foreningens mange skrifter og billeder fortsat. Vi er kommet et godt stykke vej, men der er stadig arbejde en rum tid fremover. Målet er at få registreret samtlige arkivalier, så vi i vores computers register hurtigt kan undersøge, om vi i arkivet har noget om en bestemt person, lokalitet, forening o.s.v. Vi har i årets løb fået en del "nye" ting til arkivet f.eks. hele Vodskov Husmoderforenings arkiv.

Vi er stadig meget interesseret i gamle billeder, papirer og genstande, som beretter om livet i den gamle Horsens-Hammer kommune. Vi er også meget interesseret i nedskrevne beretninger herom. Ring til formanden eller undertegnede, hvis De har noget af interesse.

Vi forventer at få vores computer koblet til internettet i løbet af kort tid, så den bl.a. kan bruges til slægtsforskning.

Åbningstider: I vinterperioden første torsdag i hver måned kl. 13-17 og sidste torsdag kl. 19-22

I sommerperioden: Se opslag på biblioteket eller i en af byens forretninger

Sv. Dam Larsen, arkivleder, tlf. 98293340

E-mail: dam.larsen@maill,stofanet.dk

Horsens-Hammer Årbog 2003 ISSN 0106-5998. 27. årgang
Årbogen udgives af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening
Formand: Peter Jensen, tlf. 98293052
Redaktør: Poul B. Andersen
Renskrivning: Doris Nilsson
Tryk: P.B.A.-print
Arkivleder: Svend Dam Larsen, Horshøjvej 1, 9310 Vodskov, tlf. 98293340

Foreningen driver Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.
Kontakt med arkivet samt salg af årbøger sker ved henvendelse til
arkivlederen.

